PRZEGLĄD PSYCHOLOGICZNY – THE REVIEW OF PSYCHOLOGY
2026
DOI: 10.31648/przegldpsychologiczny.12460
Otrzymano: 5.03.2026 ● Poprawiono: 1.08.2026 ● Zaakceptowano: 21.08.2026

Konserwatyzm kulturowy a wizerunek kobiet i mężczyzn wracających na rynek pracy z urlopu rodzicielskiego

Krzysztof Lew Kruszewski[1]
Uniwersytet SWPS
https://orcid.org/0009-0008-4971-5505

Magdalena Gąsiorowska
Uniwersytet SWPS
https://orcid.org/0000-0003-3798-9265

Zuzanna Mikosza
Uniwersytet SWPS
https://orcid.org/0009-0007-4333-4165

Streszczenie

Cel: Celem badania było określenie, w jaki sposób decyzja o skorzystaniu lub rezygnacji z urlopu rodzicielskiego wpływa na społeczne postrzeganie kobiet i mężczyzn wracających do pracy po narodzinach dziecka oraz czy poziom konserwatyzmu kulturowego różnicuje te oceny. Odwołując się do teorii ról społecznych i zgodności ról, analizowano różnice w postrzeganym egoizmie, antyspołeczności i sprawczości.

Metoda: W badaniu wzięło udział 138 osób, losowo przydzielonych do jednej z czterech grup różniących się płcią opisywanej postaci i jej decyzją dotyczącą urlopu rodzicielskiego. Uczestnicy oceniali przedstawione osoby za pomocą skal przymiotnikowych oraz wypełniali miarę konserwatyzmu kulturowego.

Wyniki: Kobiety rezygnujące z urlopu rodzicielskiego oceniano jako bardziej egoistyczne i antyspołeczne niż kobiety korzystające z urlopu. Wyższy poziom konserwatyzmu kulturowego wiązał się z wyższą oceną antyspołeczności kobiet rezygnujących z urlopu, natomiast w przypadku egoizmu odnotowano tendencję statystyczną zgodną z tym kierunkiem. Ojcowie rezygnujący z urlopu byli oceniani mniej korzystnie niż ojcowie z niego korzystający. W odniesieniu do ich egoizmu odnotowano tendencję wskazującą, że niższy poziom

[1] Adres do korespondencji: kkruszewski2@st.swps.edu.pl.

konserwatyzmu kulturowego wiązał się z surowszą oceną. Dodatkowo kobiety rezygnujące z urlopu postrzegano jako bardziej sprawcze niż mężczyzn podejmujących tę samą decyzję.

Konkluzja: Wyniki podkreślają znaczenie ról płciowych i orientacji światopoglądowych w kształtowaniu społecznych ocen decyzji rodzicielskich. Mogą stanowić ważny punkt odniesienia dla polityk organizacyjnych i rozwiązań promujących równy podział obowiązków opiekuńczych w miejscu pracy.

Słowa kluczowe: role płciowe, konserwatyzm, urlop rodzicielski, teoria ról społecznych, teoria zgodności ról

Teoria ról społecznych w kształtowaniu postaw wobec kobiet i mężczyzn

Jednym z ujęć wyjaśniających różnice i podobieństwa w zachowaniach kobiet i mężczyzn jest teoria ról społecznych (Eagly i Wood, 2012). Zakłada ona, że obserwowane różnice płciowe wynikają z pełnienia odmiennych ról społecznych, ukształtowanych przez proces socjalizacji i oczekiwania kulturowe. W rezultacie zachowania kobiet i mężczyzn nie tylko odzwierciedlają, lecz także utrwalają istniejący podział ról społecznych i zawodowych.

W wielu krajach od kobiet nadal oczekuje się przede wszystkim opieki nad dziećmi i domem, natomiast od mężczyzn – utrzymywania rodziny i aktywności zawodowej (Eagly i Wood, 2012; OECD, 2023, 2025). Dane Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organization, 2024) pokazują, że w 2023 roku wskaźnik zatrudnienia kobiet wynosił 48,7%, a mężczyzn 73%. Aż 66% spośród 2,4 miliarda nieaktywnych zawodowo osób stanowiły kobiety, z czego prawie połowa (45%) wskazywała opiekę nad innymi jako główną przyczynę nieaktywności – wśród mężczyzn odsetek ten wynosił jedynie 5%. W Polsce w 2023 roku 9,6% kobiet i 1,3% mężczyzn deklarowało brak aktywności zawodowej z powodu obowiązków opiekuńczych.

Według Eagly i in. (2012) role płciowe definiują dwa główne wymiary: *wspólnotowość* i *sprawczość*. Cechy wspólnotowe, takie jak życzliwość, troska i emocjonalna ekspresyjność, częściej przypisuje się kobietom, natomiast mężczyznom – cechy sprawcze, jak asertywność, niezależność czy kompetencja. Nacisk społeczny na zgodność z tymi rolami jest jednak asymetryczny: na kobietach spoczywa większa presja, by zachowywały się wspólnotowo, niż na mężczyznach, by byli sprawczy. Kobiety karze się również za przejawianie sprawczości, podczas gdy mężczyzn zwykle omija kara za wspólnotowość, a niekiedy są za nią nawet nagradzani (Wojciszke, 2012).

Rozwinięciem teorii ról społecznych jest teoria zgodności ról, która precyzuje, jak oceniane są osoby przekraczające przypisane im role społeczne. Zakłada ona, że jednostki są pozytywnie oceniane, gdy ich cechy i zachowania odpowiadają oczekiwaniom związanym z pełnioną rolą społeczną, oraz negatywnie, gdy z nimi nie współgrają (Diekman i Goodfriend, 2006). Badania Heilman i in. (2004) wykazały, że kobiety odnoszące sukcesy w dziedzinach uznawanych za męskie budzą częściej negatywne emocje niż te, które osiągają sukces w sferach tradycyjnie kobiecych lub neutralnych płciowo. Efekt ten występuje niezależnie od płci

osób oceniających, co wskazuje, że zarówno kobiety, jak i mężczyźni internalizują te same stereotypy płciowe. Zjawisko to pokazuje, jak silnie utrwalone są kulturowe oczekiwania dotyczące ról kobiet i mężczyzn oraz jak często osoby je przekraczające spotykają się z dezaprobatą społeczną.

W świetle teorii ról społecznych i teorii zgodności ról można przewidywać, że kobiety rezygnujące z urlopu rodzicielskiego będą oceniane mniej pozytywnie niż te, które z niego korzystają, ponieważ ich decyzja odbiega od tradycyjnej roli opiekuńczej. Z kolei mężczyźni decydujący się na urlop rodzicielski mogą spotkać się z negatywną oceną, gdyż takie zachowanie jest sprzeczne z utrwaloną rolą żywiciela rodziny i podważa społeczne normy męskości.

Ocena zachowań kobiet i mężczyzn jako zgodnych lub niezgodnych z przypisanymi im rolami odbywa się poprzez pryzmat przekonań i oczekiwań społecznych, dlatego kluczowe znaczenie mają *postawy* wobec tych grup. W niniejszym artykule postawy wobec opisywanych osób ujmowane są jako jawne oceny przypisywanych im cech, kształtowane przez przekonania i oczekiwania społeczne (Wojciszke, 2012).

Konserwatyzm kulturowy, a postawy wobec ról płciowych

Jednym z czynników różnicujących postawy wobec ról płciowych jest orientacja ideologiczna. Wymiar liberalizm–konserwatyzm opisuje różnice w stosunku do istniejącego porządku społecznego: konserwatyzm wiąże się z większym poparciem dla jego utrzymania, natomiast liberalizm – z większą gotowością do jego modyfikacji w odpowiedzi na dostrzegane nierówności (Wojciszke, 2012). Orientacje te różnią się również dominującymi motywacjami moralnymi: ochroną społeczeństwa przed zagrożeniami w przypadku konserwatyzmu oraz dążeniem do poprawy dobrostanu jego członków w przypadku liberalizmu (Janoff-Bulman, 2009).

Kwestionariusz przekonań politycznych (KPP) wyróżnia dwa wymiary ideologii: ekonomiczny i kulturowy (Czarnek i in., 2017). W wymiarze kulturowym lewica opowiada się za swobodą obyczajową, otwartością na różnorodność i świeckością państwa, natomiast prawica – za przywiązaniem do tradycji, wspólnoty narodowej i religijnej oraz za akceptacją wpływu Kościoła na życie publiczne (Wojciszke, 2012).

Osoby wysoce konserwatywne kulturowo silnie identyfikują się z tradycyjnymi wartościami i normami społecznymi (Van Hiel i Mervielde, 2004). W ich przekonaniu kobiety powinny pełnić tradycyjnie przypisywane im role, takie jak opieka nad dzieckiem (Middendorp, 1978, za: Van Hiel i Mervielde, 2004). Z tego powodu, wyższy poziom konserwatyzmu kulturowego powinien wiązać się z negatywnymi postawami wobec kobiet nie wywiązujących się z przypisanych im ról społecznych, na przykład rezygnujących z urlopu rodzicielskiego.

Różnice międzypłciowe w korzystaniu z urlopów dla rodziców

Jednym z obszarów, w których normy płciowe i związane z nimi postawy mogą ujawniać się szczególnie wyraźnie, są decyzje dotyczące urlopów rodzicielskich.

W Polsce, podobnie jak w wielu krajach zachodnich, urlopy dla rodziców stanowią kluczowy element polityki rodzinnej. Bazują na dwóch filarach: gwarancji powrotu do pracy i wsparciu finansowym dla rodziców (Lalive i in., 2014). Mają łagodzić skutki ekonomiczne przerwy zawodowej, wspierać aktywność zawodową kobiet i redukować stres finansowy rodzin po narodzinach dziecka. Jak podaje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2018, 2023a, 2023b, 2024), pracownikom w Polsce po narodzinach dziecka przysługują urlopy macierzyński, ojcowski i rodzicielski. W tabeli 1 przedstawiono ich charakterystykę.

Tabela 1

Charakterystyka urlopów przysługujących pracownikom po narodzinach dziecka

Typ urlopu	Długość urlopu	Szczególne zasady	Wysokość zasiłku
Macierzyński	20–37 tygodnie (zależnie od liczby urodzonych dzieci)	Min. 14 tygodni, pozostałą część może przejąć ojciec	100% podstawy wymiaru
Ojcowski	2 tygodnie	Prawo nieprzenoszalne na matkę	100% podstawy wymiaru
Rodzicielski	41–43 lub 65–67 tygodni (w zależności od zdrowia i liczby urodzonych dzieci)	Nieprzenoszalne 9 tygodni urlopu dla każdego rodzica	70% podstawy wymiaru

Adnotacja. Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2018, 2023a, 2023b, 2024).

Zmiany w rolach społecznych kobiet i mężczyzn znajdują odzwierciedlenie w rosnącej aktywności zawodowej kobiet – od 31% kobiet pracujących zawodowo w 1950 roku do 51,5% w 2024 roku (Główny Urząd Statystyczny [GUS], 2024). Przemiany dotyczące mężczyzn są jednak znacznie słabsze (Diekman i Goodfriend, 2006). Zróżnicowanie płci widoczne jest też w sposobie korzystania z rzeczonych urlopów. Według raportu Pracuj.pl (2018) jedynie 10% kobiet nie korzysta z żadnej formy urlopu, a wśród mężczyzn odsetek ten sięga 30%. Większość kobiet (67%) przebywa na urlopie przez 6–12 miesięcy, natomiast tylko 1% ojców decyduje się na tak długą przerwę. Najczęstszą formą urlopu wśród mężczyzn jest dwutygodniowy urlop ojcowski, a jedynie ok. 25% współdzieli urlop rodzicielski.

Na tle opisanych różnic wzrasta zaangażowanie ojców w opiekę nad dziećmi, choć nadal współwystępuje ono z tradycyjnym oczekiwaniem pełnienia przez mężczyznę roli żywiciela rodziny (Daly i Palkovitz, 2004, za: Solomon, 2014; Włodarczyk, 2014). Badania wskazują, że ojcowie korzystający z urlopów rodzicielskich silniej wiążą się z dzieckiem i częściej uczestniczą w codziennej opiece, takiej jak karmienie czy przewijanie (Duvander i Jans, 2009; Huerta i in., 2014). Płatny urlop ojcowski obniża poziom stresu i zmęczenia u rodziców oraz zmniejsza nasilenie depresji poporodowej u matek (Cardenas i in., 2021; O'Hara i Swain, 1996).

W przypadku kobiet korzystanie z urlopów rodzicielskich pozostaje zgodne z ich tradycyjną rolą społeczną opartą na trosce i wspólnotowości. Matki pozostające z dzieckiem są oceniane bardziej pozytywnie niż te, które rezygnują z urlopu, łamiąc normy płciowe (Brescoll i Uhlmann, 2005). Zgodność decyzji z oczekiwaniami kulturowymi chroni je przed stygmatyzacją i sprzyja poczuciu akceptacji oraz przynależności, co pozytywnie wpływa na ich dobrostan psychiczny.

Badania wskazują, że polityka urlopów macierzyńskich wspiera zdrowie matek zarówno tuż po porodzie, jak i w późniejszym wieku (Avendano i in., 2015). Kobiety korzystające z dłuższych urlopów wykazują lepsze samopoczucie, wyższą jakość relacji z dzieckiem i częściej karmią piersią (Staehelin i in., 2007). Wydłużenie płatnego urlopu, gwarantującego powrót do pracy, wiąże się także ze spadkiem śmiertelności niemowląt (Tanaka, 2005).

Cel badania

Na podstawie przedstawionych teorii oraz danych dotyczących korzystania z urlopów rodzicielskich można oczekiwać, że decyzje o ich podjęciu lub rezygnacji będą interpretowane przez pryzmat norm płciowych. Mimo szerokiego opisu ról i oczekiwań wobec matek i ojców, nie znaleziono badań pokazujących, jak konkretne decyzje urlopowe przekładają się na postawy wobec rodziców.

Celem badania było zatem ustalenie, w jaki sposób decyzja o skorzystaniu lub rezygnacji z urlopu rodzicielskiego wpływa na społeczne postrzeganie kobiet i mężczyzn wracających do pracy po narodzinach dziecka. Analizie poddano postrzegany poziom egoizmu, antyspołeczności i sprawczości tych osób oraz związek między konserwatyzmem kulturowym badanych a ich deklarowanymi postawami wobec opisywanych kobiet i mężczyzn. Na podstawie przedstawionych koncepcji teoretycznych sformułowano następujące hipotezy:

Hipotezy badawcze

H1: Kobieta rezygnująca z urlopu rodzicielskiego zostanie oceniona jako bardziej antyspołeczna oraz egoistyczna niż kobieta korzystająca z urlopu rodzicielskiego.

H2: Im wyższy poziom konserwatyzmu kulturowego osób badanych, tym za bardziej antyspołeczną, egoistyczną oraz mniej sprawczą będą uważać kobietę rezygnującą z urlopu rodzicielskiego.

H3: Im wyższy poziom konserwatyzmu kulturowego osób badanych tym za mniej egoistycznego oraz bardziej sprawczego będą uważać mężczyznę rezygnującego z urlopu rodzicielskiego.

H4: Mężczyzna korzystający z urlopu rodzicielskiego zostanie oceniony jako bardziej antyspołeczny oraz egoistyczny niż mężczyzna rezygnujący z urlopu rodzicielskiego.

Metoda

Osoby badane

Kwestionariusz udostępniono na platformie Qualtrics od 16.12.2024 do 26.02.2025. Spośród 193 uczestników, po odrzuceniu niepełnych i błędnych odpowiedzi, do analizy włączono 138 osób. Uczestników losowo przydzielono do czterech warunków badawczych, liczących odpowiednio 40, 30, 37 i 31 osób. Liczebności grup nie różniły się istotnie statystycznie, $\chi^2(3) = 2{,}00$; $p = 0{,}572$. W badaniu uczestniczyło 98 kobiet i 40 mężczyzn w wieku od 19 do 58 lat ($M = 30{,}31$; $SD = 10{,}68$). Większość badanych miała wykształcenie wyższe (46,4%) lub była w trakcie studiów (46,4%); pozostali posiadali wykształcenie średnie. Rozkład miejsca zamieszkania przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Rozkład miejsca zamieszkania w ostatecznej próbie badawczej

Kategoria	Liczba	Procent
Wieś	13	9,4%
Miasto do 50 tys. mieszkańców	10	7,2%
Miasto od 50 do 150 tys. mieszkańców	6	4,3%
Miasto od 150 do 500 tys. mieszkańców	12	8,7%
Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	97	70,3%

Wielkość próby była porównywalna z liczebnościami prób wykorzystywanych w eksperymentalnych badaniach nad społecznymi ocenami matek i ojców oraz konsekwencjami naruszania tradycyjnych ról rodzicielskich (np. Brescoll i Uhlmann, 2005; Heilman i Okimoto, 2008). Dodatkowo przeprowadzono analizę mocy a priori w G*Power, zakładając efekt średniej wielkości ($d = 0{,}50$), poziom $\alpha = 0{,}05$ i moc $1 - \beta = 0{,}80$, co wskazało wymaganą próbę $N = 102$. Zebrana próba ($N = 138$) zapewnia moc na poziomie 0,84, co uznajemy za akceptowalne w badaniach eksploracyjnych.

Materiały i narzędzia pomiarowe

Opis osoby rodzicielskiej

Każdej osobie badanej przedstawiono jeden z czterech opisów osoby rodzicielskiej. Opisy przedstawiały krótkie, równoległe scenariusze dotyczące kobiety lub mężczyzny na stanowisku menedżerskim, którzy – po narodzinach dziecka – albo korzystają z przysługującego im urlopu rodzicielskiego, albo z niego rezygnują. Pełne treści opisów przedstawiono w załączniku 1.

Ocena osoby rodzicielskiej na skalach przymiotnikowych

Osoby badane zostały poproszone o zaznaczenie w jakim stopniu zgadzają się z 20 stwierdzeniami na temat osoby, której opis przeczytały. Odpowiedzi udzielały na pięciostopniowej skali Likerta (1: *zdecydowanie się nie zgadzam*; 5: *zdecydowanie się zgadzam*). Wśród wykorzystanych przymiotników znalazły się m.in.: odpowiedzialna, agresywna, ambitna.

W celu oceny struktury wewnętrznej narzędzia, na próbie 138 osób, przeprowadzono analizę głównych składowych (PCA) z rotacją Varimax z normalizacją Kaisera. Liczbę czynników wyznaczono na podstawie wartości własnych większych niż 1,5, a do interpretacji włączono pozycje o ładunkach czynnikowych przekraczających 0,595. Analiza ujawniła trzy czynniki wyjaśniające łącznie 59,99% wariancji, nazwane: antyspołeczność (6 przymiotników), egoizm (4 przymiotniki) i sprawczość (6 przymiotników). Do skal włączono 15 z 20 przymiotników; pięć pozycji („lekkomyślna", „godna zaufania", „zachłanna", „uległa" i „serdeczna") nie spełniło przyjętego kryterium ładunku czynnikowego. Pozycja „samolubna" została uwzględniona w obu skalach ze względu na zbliżone ładunki na czynnikach antyspołeczności i egoizmu. Rzetelność skal oceniono współczynnikiem alfa Cronbacha, który wyniósł odpowiednio 0,87, 0,81 i 0,83, co potwierdza wysoką spójność wewnętrzną narzędzia. Wyniki dla każdej skali obliczano jako sumę pozycji przypisanych do danego czynnika. Macierz rotowanych składowych przedstawiono w załączniku 2.

Poglądy polityczne

Do pomiaru poglądów politycznych zastosowano *Kwestionariusz przekonań politycznych* (KPP) autorstwa Bogdana Wojciszke. Narzędzie mierzy przekonania na wymiarze prawicowości–lewicowości, obejmując dwa główne wymiary: kulturowy (fundamentalizm religijny, ksenofobia) oraz ekonomiczny (akceptacja kapitalizmu, antyinterwencjonizm). Kwestionariusz zawiera 19 pozycji ocenianych na 5-stopniowej skali Likerta (1: *zdecydowanie się nie zgadzam*; 5: *zdecydowanie się zgadzam*). Wyższe wyniki w poszczególnych podskalach wskazują na bardziej prawicowe poglądy w danym obszarze. W analizach wykorzystano zmienną konserwatyzm kulturowy, traktowaną jako ciągły wskaźnik poziomu konserwatyzmu kulturowego.

KPP ma potwierdzoną w konfirmacyjnej analizie czynnikowej czteroczynnikową strukturę o dobrym dopasowaniu (CFI = 0,92; RMSEA = 0,07; SRMR = 0,06) oraz zadowalającą rzetelność ($\alpha = 0,90$ dla przekonań kulturowych, 0,83 dla ekonomicznych; r test–retest > 0,80). Trafność teoretyczną i kryterialną potwierdzają korelacje z potrzebą poznawczego domknięcia, prawicowym autorytaryzmem, orientacją na dominację społeczną i religijnością oraz fakt, że wyniki w KPP przewidują deklarowane preferencje partyjne (Czarnek i in., 2017).

Procedura badawcza

Badanie przeprowadzono online przy użyciu platformy Qualtrics i udostępniono za pośrednictwem systemu SONA oraz komunikatora Messenger. Po kliknięciu

w link uczestnicy zapoznawali się z formularzem świadomej zgody, zawierającym informacje o dobrowolności, anonimowości, możliwości rezygnacji z udziału oraz dane kontaktowe badaczy.

Procedura obejmowała trzy części. W pierwszej uczestnicy byli losowo przydzielani do jednego z czterech warunków badawczych, różniących się płcią opisywanej osoby oraz jej decyzją dotyczącą urlopu rodzicielskiego. Następnie czytali opis rodzica i oceniali go na skali Likerta przy użyciu zestawu przymiotników; w tej części znajdowały się również dwa pytania kontrolne. W drugiej części badani wypełniali *Kwestionariusz przekonań politycznych* (KPP) autorstwa Bogdana Wojciszke, a w trzeciej – ankietę demograficzną.

Metody analizy danych

Analizy statystyczne przeprowadzono w pakiecie IBM SPSS Statistics (wersja 29). Za poziom istotności przyjęto $p = 0{,}05$ – natomiast wyniki mieszczące się w przedziale $0{,}05 < p < 0{,}10$ traktowano jako wskazujące na tendencję statystyczną.

Przed przystąpieniem do analiz oceniono adekwatność zastosowania testów parametrycznych. Wszystkie grupy badawcze liczyły co najmniej 30 osób i miały zbliżone liczebności. Szczegółowe statystyki opisowe przedstawiono poniżej, w tabeli 3. W przypadku testów *t* sprawdzano dodatkowo jednorodność wariancji za pomocą testu Levene'a.

Tabela 3

Statystyki opisowe zmiennych zależnych w podziale na grupy badawcze

Grupa	Zmienna	Min	Max	*M*	*SD*	Sk	Ku
Kobieta, która idzie na urlop rodzicielski (n = 40)	Konserwatyzm kulturowy os. bad.	1,00	4,75	2,08	0,91	1,01	0,72
	Ocena antyspołeczności (suma)	6,00	20,00	12,03	4,06	0,03	–1,00
	Ocena sprawczości (suma)	18,00	30,00	24,00	4,01	0,03	–1,20
	Ocena egoizmu (suma)	3,00	15,00	5,55	2,45	1,65	4,34
Kobieta, która rezygnuje z urlopu rodzicielskiego (n = 30)	Konserwatyzm kulturowy os. bad.	1,00	4,75	2,16	0,96	0,99	0,40
	Ocena antyspołeczności (suma)	6,00	26,00	16,27	5,34	–0,15	–0,24
	Ocena sprawczości (suma)	10,00	30,00	24,83	4,14	–1,70	4,58
	Ocena egoizmu (suma)	4,00	14,00	8,93	2,70	0,11	–0,60
Mężczyzna, który idzie na urlop rodzicielski (n = 37)	Konserwatyzm kulturowy os. bad.	1,00	4,00	2,15	0,75	0,63	0,30
	Ocena antyspołeczności (suma)	6,00	18,00	12,03	4,19	–0,20	–1,45
	Ocena sprawczości (suma)	16,00	30,00	24,41	3,64	–0,55	–0,13
	Ocena egoizmu (suma)	3,00	10,00	5,14	1,77	0,55	–0,04
Mężczyzna, który rezygnuje z urlopu rodzicielskiego (n = 31)	Konserwatyzm kulturowy os. bad.	1,00	4,67	2,53	0,83	0,36	0,27
	Ocena antyspołeczności (suma)	8,00	23,00	15,52	4,17	–0,02	–1,10
	Ocena sprawczości (suma)	13,00	29,00	22,81	3,48	–0,85	0,78
	Ocena egoizmu (suma)	5,00	14,00	9,19	2,52	0,41	–0,56

Mimo że badanie miało układ 2 × 2 (cztery grupy), hipotezy dotyczyły konkretnych, z góry zaplanowanych porównań między dwiema wybranymi grupami. Zastosowano więc testy *t* dla prób niezależnych jako najprostsze i najtrafniejsze narzędzie do ich weryfikacji. Z kolei zależności między konserwatyzmem kulturowym a ocenami cech interpersonalnych analizowano za pomocą korelacji Pearsona, odpowiednich do badania liniowych zależności między zmiennymi ciągłymi.

Wyniki

Różnice w ocenie kobiet rezygnujących i korzystających z urlopu rodzicielskiego

Zgodnie z hipotezą H1 zakładano, że kobieta rezygnująca z urlopu rodzicielskiego po narodzinach dziecka (grupa 2) będzie postrzegana jako bardziej antyspołeczna i egoistyczna niż kobieta, która z tego urlopu skorzystała (grupa 1).

Wyniki analiz testem *t* dla prób niezależnych potwierdziły te przewidywania. Kobiety rezygnujące z urlopu oceniano jako bardziej antyspołeczne ($M = 16{,}27$; $SD = 5{,}34$) niż kobiety korzystające z urlopu ($M = 12{,}03$; $SD = 4{,}06$), $t(68) = 3{,}78$; $p < 0{,}001$; $d = 0{,}91$. Analogiczny efekt uzyskano dla egoizmu – kobiety rezygnujące z urlopu osiągały wyższe wyniki ($M = 8{,}93$; $SD = 2{,}70$) niż kobiety korzystające ($M = 5{,}55$; $SD = 2{,}45$), $t(68) = -5{,}47$; $p < 0{,}001$; $d = 1{,}32$.

Związek konserwatyzmu kulturowego z oceną kobiet rezygnujących z urlopu rodzicielskiego

Zgodnie z hipotezą H2 zakładano, że wraz ze wzrostem poziomu konserwatyzmu kulturowego osób badanych będzie wzrastać postrzegana antyspołeczność i egoizm, a spadać postrzegana sprawczość kobiety rezygnującej z urlopu rodzicielskiego (grupa 2). W celu weryfikacji hipotezy przeprowadzono trzy analizy korelacji z użyciem współczynnika *r* Pearsona. Analiza wykazała istotny dodatni związek między poziomem konserwatyzmu kulturowego a postrzeganą antyspołecznością kobiety rezygnującej z urlopu, $r = 0{,}36$; $p = 0{,}049$ – co wskazuje na zależność o sile niskiej do umiarkowanej. W przypadku egoizmu uzyskano wynik na poziomie tendencji statystycznej, $r = 0{,}34$; $p = 0{,}067$ – również o sile niskiej–umiarkowanej. Dla sprawczości nie stwierdzono istotnej korelacji z konserwatyzmem kulturowym, $p = 0{,}333$.

Związek konserwatyzmu kulturowego z oceną mężczyzn rezygnujących z urlopu rodzicielskiego

Zgodnie z hipotezą H3 zakładano, że wraz ze wzrostem poziomu konserwatyzmu kulturowego osób badanych będzie maleć postrzegany egoizm, a wzrastać

postrzegana sprawczość mężczyzny rezygnującego z urlopu rodzicielskiego (grupa 4). W celu weryfikacji przeprowadzono dwie analizy korelacji z użyciem współczynnika *r* Pearsona. Analiza wykazała ujemną zależność między poziomem konserwatyzmu kulturowego a postrzeganym egoizmem mężczyzny rezygnującego z urlopu, osiągającą poziom tendencji statystycznej, $r = -0{,}35$; $p = 0{,}057$ – co wskazuje na związek o sile niskiej–umiarkowanej. W przypadku sprawczości nie stwierdzono istotnej korelacji z konserwatyzmem kulturowym, $p = 0{,}379$.

Różnice w ocenie mężczyzn korzystających i rezygnujących z urlopu rodzicielskiego

Zgodnie z hipotezą H4 zakładano, że mężczyzna korzystający z urlopu rodzicielskiego po narodzinach dziecka (grupa 3) będzie postrzegany jako bardziej antyspołeczny i egoistyczny niż mężczyzna, który z urlopu zrezygnował (grupa 4). W celu weryfikacji przeprowadzono dwie analizy testem *t* dla prób niezależnych, porównując poziom postrzeganej antyspołeczności i egoizmu między grupami. Wyniki analiz nie potwierdziły postawionej hipotezy. Mężczyźni korzystający z urlopu oceniani byli jako mniej antyspołeczni ($M = 12{,}03$; $SD = 4{,}19$) niż mężczyźni z niego rezygnujący ($M = 15{,}52$; $SD = 4{,}17$), $t(66) = -3{,}43$; $p < 0{,}001$; $d = 0{,}84$. Podobnie, uzyskali niższe wyniki w zakresie egoizmu ($M = 5{,}14$; $SD = 1{,}77$) niż mężczyźni rezygnujący z urlopu ($M = 9{,}19$; $SD = 2{,}52$), $t(66) = -7{,}78$; $p < 0{,}001$; $d = 1{,}89$.

Dodatkowe analizy

Postrzegana sprawczość a płeć osoby rezygnującej z urlopu rodzicielskiego

W celu zbadania różnic w postrzeganej sprawczości między kobietami (grupa 2) a mężczyznami (grupa 4) rezygnującymi z urlopu rodzicielskiego przeprowadzono test *t* dla prób niezależnych. Wyniki analizy, $t(59) = -2{,}07$; $p = 0{,}042$; $d = 0{,}53$, wskazują, że mężczyźni rezygnujący z urlopu są postrzegani jako mniej sprawczy niż kobiety podejmujące tę samą decyzję.

Dyskusja

Celem pracy było zbadanie różnic w postrzeganiu kobiet i mężczyzn korzystających lub rezygnujących z urlopu rodzicielskiego oraz związku tych ocen z poziomem konserwatyzmu kulturowego badanych.

Zgodnie z hipotezami kobiety rezygnujące z urlopu rodzicielskiego zostały ocenione jako bardziej antyspołeczne i egoistyczne niż kobiety z niego korzystające. Wyniki te potwierdzają teorię zgodności ról, według której zachowania zgodne z oczekiwaniami roli społecznej (np. opieka nad dzieckiem) są nagradzane,

a niezgodne – oceniane negatywnie (Diekman i Goodfriend, 2006; Eagly i in., 2012).

Postawy wobec mężczyzn rezygnujących z urlopu rodzicielskiego okazały się wyraźnie bardziej negatywne niż wobec mężczyzn z niego korzystających, zwłaszcza w zakresie postrzeganego egoizmu. Wynik ten jest niezgodny z teorią ról społecznych i teorią zgodności ról, według których negatywne oceny powinny dotyczyć raczej mężczyzn korzystających z urlopu, łamiących tradycyjną rolę żywiciela rodziny (Brescoll i Uhlmann, 2005; Diekman i Goodfriend, 2006; Eagly i Wood, 2012).

Możliwym wyjaśnieniem tego efektu jest brak informacji o płatnym charakterze urlopu, co mogło skłonić uczestników do postrzegania ojców korzystających z niego jako realizujących zarówno rolę zawodową, jak i opiekuńczą. Mężczyźni są rzadziej karani za zachowania wspólnotowe, do których zalicza się opiekę nad potomstwem (Eagly i Wood, 2012; Wojciszke, 2012), lub są nawet za nie nagradzani (Wojciszke, 2012). W efekcie ojcowie rezygnujący z urlopu mogli być oceniani gorzej jako odstępujący od tej nowoczesnej normy.

Analizy wykazały, że kobiety rezygnujące z urlopu rodzicielskiego postrzegane są jako bardziej sprawcze niż mężczyźni podejmujący tę samą decyzję. Statystyki opisowe wskazywały również na wyższe średnie oceny sprawczości mężczyzn korzystających z urlopu niż mężczyzn z niego rezygnujących. Sprawczość oznacza zdolność do intencjonalnego samostanowienia i kontroli nad własnymi działaniami (Sokol i in., 2015; Virenque i Mossio, 2024). Zachowania niezgodne z przypisaną rolą płciową wymagają większej autonomii, dlatego mogą być odbierane jako przejaw sprawczości (Eagly i Wood, 2016). Kobieta-menedżerka oraz ojciec korzystający z urlopu, łamiąc tradycyjne wzorce płciowe, są więc postrzegani jako bardziej samodzielni w decyzjach. Z kolei mężczyzna rezygnujący z urlopu, utrzymujący tradycyjną rolę żywiciela rodziny kosztem opieki, jawi się jako mniej sprawczy. Wyniki te wspierają wyjaśnienie, że naruszenie norm płciowych może być interpretowane jako przejaw autonomii i intencjonalności działania.

Wyniki analiz wykazały, że wyższy poziom konserwatyzmu kulturowego wiązał się z wyższą oceną antyspołeczności kobiet rezygnujących z urlopu rodzicielskiego, natomiast w przypadku egoizmu odnotowano tendencję statystyczną w tym samym kierunku. Obie zależności miały siłę niską do umiarkowanej. Uzyskany wzorzec wyników może wynikać z większego przywiązania osób o wyższym poziomie konserwatyzmu kulturowego do tradycyjnych norm płciowych, zgodnie z którymi rezygnacja kobiety z roli opiekuńczej może być postrzegana jako naruszenie oczekiwanego porządku ról społecznych (Middendorp, 1978, za: Van Hiel i Mervielde, 2004).

W przypadku mężczyzn rezygnujących z urlopu rodzicielskiego zarysował się natomiast odwrotny kierunek zależności: wraz ze wzrostem konserwatyzmu kulturowego malała ocena ich egoizmu. Związek miał siłę niską do umiarkowanej, lecz nie osiągnął poziomu istotności statystycznej. Kierunek ten może wynikać z silniejszego przywiązania do norm podkreślających męską odpowiedzialność za finansowe utrzymanie rodziny. W tym ujęciu kontynuacja pracy po narodzinach dziecka może być postrzegana jako wypełnianie obowiązków wobec bliskich, a nie jako przejaw egoizmu (Eagly i Wood, 2012).

Analizy nie potwierdziły hipotez dotyczących związku między poziomem konserwatyzmu kulturowego a postrzeganą sprawczością kobiet i mężczyzn rezygnujących z urlopu rodzicielskiego. Zakładano, że wraz ze wzrostem konserwatyzmu kulturowego mężczyźni rezygnujący z urlopu będą oceniani jako bardziej sprawczy, a kobiety – jako mniej sprawcze. Uzyskane wyniki nie wykazały istotnych zależności, co może wynikać z niewielkiej liczebności próby oraz przewagi osób o poglądach liberalnych w badanej grupie.

Wyniki badania dostarczyły cennych informacji o postrzeganiu rodziców korzystających lub rezygnujących z urlopu rodzicielskiego w kontekście konserwatyzmu kulturowego, jednak ujawniły też kilka ograniczeń wymagających uwzględnienia w przyszłych badaniach.

Najważniejszym ograniczeniem była liczebność i jednorodność próby – większość uczestników stanowiły osoby z wyższym wykształceniem i dużych miast, o poglądach liberalnych, co utrudnia generalizację wyników. Kolejnym ograniczeniem był pomiar wyłącznie postaw jawnych, podatnych na wpływ aprobaty społecznej. Ograniczeniem jest również wykorzystanie autorskiego narzędzia, którego struktura i trafność nie zostały dotąd zweryfikowane na niezależnych próbach. W przyszłych badaniach warto zatem zarówno zastosować metody pozwalające mierzyć postawy utajone, jak i przeprowadzić dalszą walidację zastosowanego narzędzia.

Na interpretację wyników mogły wpłynąć również braki w opisie ocenianych osób – brak informacji o ich sytuacji życiowej i wysokości zasiłku z tytułu urlopu. Uzupełnienie tych danych umożliwiłoby lepsze uchwycenie kontekstu decyzji rodzicielskich. Warto także zbadać, czy zawód opisywanego rodzica (np. stereotypowo męski vs. kobiecy) modyfikuje oceny.

Podsumowując, przyszłe badania powinny obejmować większe i bardziej zróżnicowane próby, uwzględniać zarówno postawy jawne, jak i utajone oraz kontekst społeczno-ekonomiczny opisywanych osób. Takie podejście pozwoli zrozumieć, w jaki sposób ideologia i role płciowe kształtują społeczne postrzeganie decyzji rodzicielskich.

Po przedstawieniu ograniczeń i kierunków przyszłych badań warto wskazać praktyczne znaczenie uzyskanych wyników. Badanie to nie tylko pogłębia zrozumienie mechanizmów oceny społecznej w kontekście ról płciowych i decyzji rodzicielskich, lecz także wskazuje obszary, w których ta wiedza może znaleźć zastosowanie – zarówno w życiu społecznym, jak i w dalszym rozwoju badań naukowych.

Wyniki badania wspierają działania na rzecz promocji korzystania z urlopów rodzicielskich przez ojców. Mężczyźni decydujący się na urlop byli oceniani bardziej pozytywnie niż ci, którzy z niego rezygnowali, co obala przekonanie o społecznym deprecjonowaniu ojców angażujących się w opiekę nad dzieckiem. Wiedza ta może być wykorzystana w kampaniach wspierających egalitarny model rodziny i przyczyniać się do ograniczania płciowej luki płacowej.

Jednocześnie badanie potwierdziło, że kobiety rezygnujące z urlopu rodzicielskiego są oceniane bardziej negatywnie niż korzystające z niego, co wskazuje na utrwalone stereotypy płciowe mimo formalnego równouprawnienia (Diekman i Goodfriend, 2006). Wyniki te mogą stanowić podstawę działań na rzecz równego

traktowania kobiet niezależnie od ich decyzji rodzicielskich oraz przeciwdziałania presji społecznej i wykluczeniu.

Co istotne, nasilenie tych negatywnych ocen różniło się w zależności od poziomu konserwatyzmu kulturowego: jego wyższy poziom wiązał się z wyższą oceną antyspołeczności, a w przypadku egoizmu odnotowano tendencję w tym samym kierunku. Sugeruje to konieczność kierowania kampanii edukacyjnych i antydyskryminacyjnych właśnie do środowisk konserwatywnych. Wiedza ta może także wspierać same kobiety, pomagając im dostrzec, że krytyka ich wyborów często wynika z ideologicznych przekonań oceniających, a nie z ich kompetencji czy decyzji.

Podsumowując, uzyskane wyniki mogą stanowić punkt wyjścia dla inicjatyw społecznych promujących partnerskie modele rodziny, równość płci i świadome ojcostwo, jednocześnie wspierając działania na rzecz zmniejszenia luki płacowej.

Badanie stanowi jedną z pierwszych prób empirycznej analizy postaw wobec decyzji rodzicielskich w polskim kontekście kulturowym. Wypełnia lukę badawczą, dostarczając danych dotyczących zarówno oceny kobiet i mężczyzn podejmujących różne decyzje rodzicielskie, jak i roli konserwatyzmu kulturowego w kształtowaniu tych postaw. Choć niewielka i liberalnie zorientowana próba ogranicza możliwość uogólnienia wyników, praca stanowi wartościowy punkt wyjścia do dalszych analiz i stanowi inspirację dla kolejnych projektów badawczych o szerszym zasięgu.

W ramach pracy opracowano również oryginalne narzędzie badawcze, umożliwiające pomiar postaw wobec decyzji rodzicielskich oraz cech takich jak antyspołeczność, egoizm i sprawczość. Uzyskana wysoka rzetelność kwestionariusza (alfa Cronbacha) wskazuje na jego potencjał badawczy, chociaż narzędzie wymaga dalszej walidacji, w tym potwierdzenia jego struktury i trafności na niezależnych próbach.

Uwzględnienie w przyszłych projektach ograniczeń zidentyfikowanych w tej pracy pozwoli pogłębić zrozumienie mechanizmów kształtujących postawy wobec rodziców oraz określić, w jakich kontekstach społeczno-kulturowych różnice te są najbardziej widoczne.

Podsumowując, niniejsze badanie dostarcza nowych danych empirycznych i rzetelnego narzędzia badawczego, stanowiąc punkt wyjścia dla dalszych, reprezentatywnych analiz nad społecznymi uwarunkowaniami decyzji rodzicielskich w Polsce.

Oświadczenia

Oświadczenie o konflikcie interesów

Autorzy oświadczają, że dla żadnego z autorów nie występuje potencjalny konflikt interesów w odniesieniu do badań, autorstwa ani publikacji niniejszego artykułu. Autorzy nie posiadają istotnych interesów finansowych ani niefinansowych, które wymagałyby ujawnienia, ani żadnych konkurencyjnych interesów związanych z treścią artykułu. Autorzy potwierdzają również, że nie są powiązani ani zaangażowani w działalność żadnej organizacji lub podmiotu, który mógłby mieć interes finansowy lub niefinansowy w tematyce lub materiałach omówionych w niniejszym manuskrypcie.

Podmioty, które wniosły wkład w powstanie publikacji oraz ich udział
Nie dotyczy

Zgody etyczne
Badanie nie posiada zgody Komisji Etycznej: badanie zostało przeprowadzone w ramach pracy magisterskiej – za etykę odpowiada promotor(ka).

Oświadczenie o dostępności danych
Dane nie są udostępnione w repozytorium i nie są dostępne na prośbę innych badaczy: Osoby badane zostały poinformowane o tym, że dane nie zostaną udostępnione w formie innej niż zbiorcze (np. w ramach niniejszej publikacji).

Oświadczenie o finansowaniu
Nie dotyczy

Oświadczenia i deklaracje dotyczące wykorzystania AI
W procesie przygotowania artykułu autorzy korzystali z narzędzia opartego na sztucznej inteligencji (ChatGPT) w celu strukturalizacji tekstu i zwiększenia jego klarowności. Autorzy ponoszą pełną odpowiedzialność za ostateczną treść manuskryptu.

Deklaracja wkładu autorów w powstanie manuskryptu
Krzysztof Lew Kruszewski: Konceptualizacja; Zarządzanie danymi; Analiza formalna; Metodologia; Zarządzanie projektem; Walidacja; Wizualizacja; Pisanie – wersja pierwotna; Pisanie – przegląd i redakcja.

Magdalena Gąsiorowska: Konceptualizacja; Metodologia; Zarządzanie projektem; Zasoby; Nadzór; Pisanie – przegląd i redakcja.

Zuzanna Mikosza: Konceptualizacja; Analiza formalna; Badania; Metodologia; Zarządzanie projektem; Wizualizacja; Pisanie – wersja pierwotna; Pisanie – przegląd i redakcja.

Bibliografia

Avendano, M., Berkman, L. F., Brugiavini, A., Pasini, G. (2015). The long-run effect of maternity leave benefits on mental health: Evidence from European countries. *Social Science & Medicine*, *132*, 45–53. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2015.02.037

Brescoll, V. L., Uhlmann, E. L. (2005). Attitudes toward traditional and nontraditional parents. *Psychology of Women Quarterly*, *29*(4), 436–445. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2005.00244.x

Cardenas, S. I., Corbisiero, M. F., Morris, A. R., Saxbe, D. E. (2021). Associations between paid paternity leave and parental mental health across the transition to parenthood: Evidence from a repeated-measure study of first-time parents in California. *Journal of Child and Family Studies*, *30*(12), 3080–3094. https://doi.org/10.1007/s10826-021-02139-3

Czarnek, G., Dragon, P., Szwed, P., Wojciszke, B. (2017). Kwestionariusz przekonań politycznych: własności psychometryczne. *Psychologia Społeczna*, *12*(2), 205–222. https://doi.org/10.7366/1896180020174108

Diekman, A. B., Goodfriend, W. (2006). Rolling with the changes: A role congruity perspective on gender norms. *Psychology of Women Quarterly*, *30*(4), 369–383. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2006.00312.x

Duvander, A. Z., Jans, A. C. (2009). Consequences of father's parental leave use: Evidence from Sweden. *Finnish Yearbook of Population Research*, *44*, 49–62. https://doi.org/10.23979/fypr.45044

Eagly, A. H., Wood, W. (2012). Social role theory. W: P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski i E. T. Higgins (red.), *Handbook of theories of social psychology* (t. 2, s. 458–476). SAGE Publications. https://doi.org/10.4135/9781446249222.n49

Eagly, A. H., Wood, W. (2016). Social role theory of sex differences. W: N. A. Naples, R. C. Hoogland, M. Wickramasinghe i W. C. A. Wong (red.), *The Wiley Blackwell encyclopedia of gender and sexuality studies* (s. 1–3). Wiley-Blackwell. https://doi.org/10.1002/9781118663219.wbegss183

Eagly, A. H., Wood, W., Diekman, A. B. (2012). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. W: T. Eckes i H. M. Trautner (red.), *The developmental social psychology of gender* (s. 123–174). Psychology Press.

Główny Urząd Statystyczny. (2024, 26 sierpnia). *Pracujący, bezrobotni i bierni zawodowo (wyniki wstępne BAEL) – 2 kwartał 2024 roku*. https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael/pracujacy-bezrobotni-i-bierni-zawodowo-wyniki-wstepne-bael-2-kwartal-2024-roku%2C12%2C61.html

Heilman, M. E., Okimoto, T. G. (2008). Motherhood: A potential source of bias in employment decisions. *Journal of Applied Psychology*, *93*(1), 189–198. https://doi.org/10.1037/0021-9010.93.1.189

Heilman, M. E., Wallen, A. S., Fuchs, D., Tamkins, M. M. (2004). Penalties for success: Reactions to women who succeed at male gender-typed tasks. *Journal of Applied Psychology*, *89*(3), 416–427. https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.3.416

Huerta, M. C., Adema, W., Baxter, J., Han, W.-J., Lausten, M., Lee, R., Waldfogel, J. (2014). Fathers' leave and fathers' involvement: Evidence from four OECD countries. *European Journal of Social Security*, *16*(4), 308–346. https://doi.org/10.1177/138826271401600403

International Labour Organization. (2024). *The impact of care responsibilities on women's labour force participation*. https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-10/GEDI-STAT%20brief_formatted_28.10.24_final.pdf

Janoff-Bulman, R. (2009). To provide or protect: Motivational bases of political liberalism and conservatism. *Psychological Inquiry*, *20*(2–3), 120–128. https://doi.org/10.1080/10478400903028581

Lalive, R., Schlosser, A., Steinhauer, A., Zweimüller, J. (2014). Parental leave and mothers' careers: The relative importance of job protection and cash benefits. *Review of Economic Studies*, *81*(1), 219–265. https://doi.org/10.1093/restud/rdt028

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. (2018). *Urlopy dla rodziców*. https://www.gov.pl/web/rodzina/urlopy-dla-rodzicow

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. (2023a). *Urlop macierzyński*. https://www.gov.pl/web/rodzina/urlop-macierzynski

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. (2023b). *Urlop rodzicielski*. https://www.gov.pl/web/rodzina/urlop-rodzicielski

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. (2024). *Urlop ojcowski*. https://www.gov.pl/web/rodzina/urlop-ojcowski

OECD. (2023). *SIGI 2023 global report: Gender equality in times of crisis*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/4607b7c7-en

OECD. (2025). *Gender equality in a changing world*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/e808086f-en

O'Hara, M. W., Swain, A. M. (1996). Rates and risk of postpartum depression—A meta-analysis. *International Review of Psychiatry*, *8*(1), 37–54. https://doi.org/10.3109/09540269609037816

Pracuj.pl. (2018). *Rodzice w pracy. Życie na pełen etat*. https://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2018/05/Rodzice_w_pracy_%C5%BBycie_na_pe%C5%82ny_etat_-_Raport_Pracuj_pl.pdf

Sokol, B. W., Hammond, S. I., Kuebli, J., Sweetman, L. (2015). The development of agency. W: W. F. Overton, P. C. M. Molenaar i R. M. Lerner (red.), *Handbook of child psychology and developmental science: Theory and method* (wyd. 7, s. 284–322). John Wiley & Sons, Inc. https://doi.org/10.1002/9781118963418.childpsy108

Solomon, C. R. (2014). "I feel like a rock star": Fatherhood for stay-at-home fathers. *Fathering*, *12*(1), 52–70. https://doi.org/10.3149/fth.1201.52

Staehelin, K., Bertea, P. C., Stutz, E. Z. (2007). Length of maternity leave and health of mother and child – A review. *International Journal of Public Health*, *52*(4), 202–209. https://doi.org/10.1007/s00038-007-5122-1

Tanaka, S. (2005). Parental leave and child health across OECD countries. *The Economic Journal*, *115*(501), F7–F28. https://doi.org/10.1111/j.0013-0133.2005.00970.x

Van Hiel, A., Mervielde, I. (2004). Openness to experience and boundaries in the mind: Relationships with cultural and economic conservative beliefs. *Journal of Personality*, *72*(4), 659–686. https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00276.x

Virenque, L., Mossio, M. (2024). What is agency? A view from autonomy theory. *Biological Theory*, *19*(1), 11–15. https://doi.org/10.1007/s13752-023-00441-5

Włodarczyk, J. (2014). Być tatą. Wyniki badania polskich ojców. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, *13*(3), 94–138.

Wojciszke, B. (2012). *Psychologia społeczna*. Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Załączniki

Załącznik 1. Procedura badawcza – opisy osób rodzicielskich

Kobieta korzystająca z urlopu rodzicielskiego

„Ania od 5 lat pracuje w firmie X na stanowisku menedżerskim. W pracy osiąga wysokie wyniki i jest uznawana za dobrą pracowniczkę. Kobiecie rok temu urodziło się dziecko. Ania postanowiła wykorzystać przysługujący jej urlop rodzicielski z wymiarze jednego roku. Teraz wraca na swoje dawne stanowisko pracy."

Kobieta rezygnująca z urlopu rodzicielskiego

„Ania od 5 lat pracuje w firmie X na stanowisku menedżerskim. W pracy osiąga wysokie wyniki i jest uznawana za dobrą pracowniczkę. Kobiecie rok temu urodziło się dziecko. Ania postanowiła zrezygnować z przysługującego jej urlopu rodzicielskiego w wymiarze jednego roku. Kobieta kontynuuje pracę na swoim stanowisku."

Mężczyzna korzystający z urlopu rodzicielskiego

„Paweł od 5 lat pracuje w firmie X na stanowisku menedżerskim. W pracy osiąga wysokie wyniki i jest uznawany za dobrego pracownika. Mężczyźnie rok temu urodziło się dziecko. Paweł postanowił wykorzystać przysługujący mu urlop rodzicielski z wymiarze jednego roku. Teraz mężczyzna wraca na swoje stanowisko pracy."

Mężczyzna rezygnujący z urlopu rodzicielskiego

„Paweł od 5 lat pracuje w firmie X na stanowisku menedżerskim. W pracy osiąga wysokie wyniki i jest uznawany za dobrego pracownika. Mężczyźnie rok temu urodziło się dziecko. Paweł postanowił zrezygnować z przysługującego jemu urlopu rodzicielskiego w wymiarze jednego roku. Mężczyzna kontynuuje pracę na swoim stanowisku."

Załącznik 2. Skale przymiotnikowe – Macierz rotowanych składowych

Skale przymiotnikowe – Macierz rotowanych składowych

Pozycja	Antyspołeczność	Egoizm	Sprawczość
Agresywna	0,60		
Zimna	0,61		
Zarozumiała	0,80		
Konfliktowa	0,80		
Arogancka	0,80		
Samolubna	0,61	0,60	
Odpowiedzialna		–0,72	
Asertywna		–0,73	
Troskliwa		–0,80	
Ambitna			0,72
Pracowita			0,78
Kompetentna			0,66
Leniwa			–0,61
Silna			0,74
Pewna siebie			0,68